

ralitas ergo uxorum, neque totaliter tollit, neque aequaliter impedit matrimonij primarium finem, cum unus vir sufficiat pluribus uxoribus faciendis, & educandis filijs ex eis natis, sed secundarium finem, etsi non totaliter tollat, tamen multum impedit, eo quod non facile potest esse pax in familia, ubi uni viro plures uxores junguntur, cum non possit unus vir sufficere ad satisfaciendum pluribus uxoribus ad votum: & tamen, quia communicatio plurium in uno officio causat litem, sicut figuli corraxantur ad invicem: & similiter plures uxores unius viri. Tertium autem finem totaliter tollit, eo quod sicut Christus est unus, ita, & Ecclesia una: & ideo patet ex dictis, quod pluralitas uxorum quodammodo est contra Legem Naturam, & quodammodo non. Et sic possunt concordari duae sententiae oppositae, quarum prima asserit, hanc pluralitatem esse contra Jus Naturale. Quam tenent Bellarm. Henric. Ledesm. & alij, altera negat, esse contra Jus Naturale: quam tenent Durand. Abul. Palac. Gonz. in c. 1. b. t. n. 7. Notram sententiam mediam plures propagant cum Sanchez. de Matr. lib. 7. D. 80. n. 8.

65 Contra tamen, Polyviriam, seu pluralitatem virorum respectu unius uxoris, ut Juri Divino, & Naturali contrariam nulla Genes, quantumvis Barbarae nunquam admiserunt, nec ulla dispensatio permisit. Sic tenet D. Thom. in 3. p. Sup. q. 65. art. 1. qui in 8. arg. sic sibi objicit: de Lege Naturae est, quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris; sed vir nullomodo vellet, quod uxor alium virum haberet: ergo contra Legem Naturae faceret, si uxorem aliam superduceret: Resp. dicendo: Quod illud praecipuum Legis Naturae: quod tibi non vis, alteri ne feceris; debet intellegi eadem proportione servata: non enim si Praelatus non vult sibi resisti à subdito, ipse subdito resistere non debet, & ideo non oportet, ex utroque praecipio, quod sicut vir non vult, quod uxor sua habeat alium virum, quod ipse non habeat aliam uxorem: quia unum virum habere plures uxores, non est contra prima praecipia Legis Naturae: sed unam uxorem habere plures viros est contra praecipia prima Legis Naturae: eo quod per hoc quantum ad aliquid totaliter tollitur, & quantum ad aliquid impeditur bonum prolis, quod est principalis matrimonij finis: in bono enim prolis intellegitur non solum procreatio, sed etiam educatio. Ipsa enim procreatio prolis, etsi non totaliter tollatur, quia contingit post impregnationem primam, iterum mulierem

impregnari, ut dicitur in nono de animalibus, in multam impeditur, quia vix potest accideri, quin corruptio accidat, quantum ad utrumque sexum, vel quantum ad alterum; sed educatio totaliter tollitur, quia ex hoc, quod una mulier plures maritos haberet sequeretur incurritudo prolis respectu patris, cuius cura necessaria est in educando, & ideo nulla Lege, vel consuetudine est permissum unam mulierem habere plures viros sicut è converso. Non tamen esset polyviria intrinsicè mala, ut mendacium, & perjurium, à quibus nunquam potest malitia separari, ac proinde Deus non potest in eis dispensare: potest tamen Deus in polyviria dispensare de potentia absoluta, vel potius conditionem apponere, qua posita, non esset mala, nec prohibita, dando, scilicet femina facultatem, ut sine injuria mariti corpus suum ad usum, & actus conjugales alij tradat viro, & huic vicissim corpus suum foemina traderet; quod negari Deo non potest ob supremum dominium, quod in omnibus rebus creatis habet. Sic potest alicui dominium concedere, ut possit invito Domino rem accipere: & in vitam alterius, ut possit occidere innocentem. Major. Laym. Sanchez. de Matr. lib. 7. D. 80. n. 15. contra Bellarm. lib. 1. de Matr. c. 11. Nulla tamen Lex Humana, etiam Pontificia potest in polygamia, seu pluralitate uxorum dispensare, c. 8. de Divort. D. Thom. in 4. D. 33. q. 1. art. 2. nec ulla consuetudo, etiam immemorialis potest licitam facere polygamiam, nam consuetudo neutiquam potest contra Jus Divinum prevalere. c. fin. de Consuet. D. Antonin. Covar. de Spons. p. 2. c. 7. §. 3. n. 1. Sanchez. de Matr. lib. 7. D. 80. n. 10. Nisi fundetur in revelatione, seu dispensatione Divina, c. 7. §. 2. q. 4. c. 8. de Divort. D. Thom. in 3. p. Sup. q. 65. art. 2. in corp. ibi: Lex autem de unitate uxoris non est humana, sed divinitus instituta, nec unquam verbo, aut litteris tradita, sed coram impressa, sicut, & alia, quae ad Legem Naturae qualitercumque pertinent, & ideo in hoc solo Deo dispensatio fieri potest per inspirationem internam, qua quidem principaliter Patribus Sanctis facta est, & per eorum exemplum ad alios derivata est eo tempore, quo oportebat, praedictum naturae praecipuum pratermitti, ut major esset multiplicatio prolis ad cultum Dei educanda: semper enim principalior finis, magis observandus est, quam secundarius: unde cum bonum prolis sit principalis matrimonij finis, ubi prolis multiplicatio necessaria erat,

De Conditionibus apposis in desponsatione, & alijs contractibus.

erat, debuit negligi ad tempus impedimentum, quod postea in secundarijs finibus, evenire: ad quod removendum praecipuum prohibens pluralitatem uxorum ordinantur. Et postea ad 5. ait: Non est inconveniens, si propter bonam prolis aliquid detrahatur alijs duobus bonis; nec tamen omnino tolluntur, quia fides manet ad plures, & Sacramentum aliquomodo, & quomodo non significaretur conjunctio Christi ad Ecclesiam, in quantum est una, significatur tamen distinctio graduum in Ecclesia per pluralitatem uxorum, qua quidem non solum est in Ecclesia Militante, sed etiam in Triumphantem, in qua sunt diversa mansiones.

66 Attentantes secundas nuptias, primis durantibus, de Jure Civili incurrunt infamiam. L. 1. ff. de His, qui not. infam. & in aliquibus Regnis. morte puniuntur. Jure Canonico, olim scienter cum alterius uxore contrahenti imponebatur publica poenitentia per septem annos, cum jejuniis per 40. dies in pane, & aqua, quod carenam dicebant. c. 2. b. t. Hodie tamen hoc non obtinet, sed arbitrio Confessorum imponitur poenitentia. Insuper, sic contrahens per verba de praesenti scienter cum alterius uxore, & eam, vivente adhuc primo ejus marito cognoscens, incurrit criminis impedimentum, ita ut etiam mortuo primo marito, non possit cum ea contrahere. De quo in Tit. 7. In nostra Hispania variae poenae adversus polygamos fuerunt statuta. In L. fin. tit. 17. p. 7. Et olim ferro candenti haec littera Q in fronte eis imprimebatur. L. 5. tit. 1. lib. 5. R. C. & ibid. Azeved. Sed jam hodie hoc crimen relevatur S. Inquisitionis Tribunali, ut constat ex Editto Generali, n. 11. O si alguna persona se ha casado segunda, ó mis veces, viviendo su primera mujer, ó marido. Et quidem publica confusio exponitur, & publica afficiuntur ignominia, capiti imposita mitra infamiae, Hispanae: Corozca, in publico suggestu, sustulbulque caduntur, & per quinquennium ad trirames damnantur. Gonz. in c. 2. b. t. n. 6. Acced. in L. 5. tit. 1. R. C. n. 3. & alij. In Hispania quidem polygami abjurant de Levi: in Italia tamen de vehementi adjurant. Quando conjugatus contrahit sponsalia de futuro cum alia, etiam polygamus censetur, & ad forum Inquisitionis pertinet, & ibidem juxta delecti qualitatem punitur. Sic ex Somanas, & alij asserunt Cesar Carena de Offic. Inquisit. p. 2. tit. 5. Dian. in Summ. V. Inquisitorum Jurisdictione, n. 166. & alij.

67 NON sumitur in praesenti conditio pro statu hominum, ut in §. fin. Inst. de Jur. personar. Nec pro Lege, seu pacto contractuum, ut in L. 7. C. de Pactis: sed pro circumstantia alicui dispositioni adjecta, à qua pendet dispositio, & frequentissimè explicatur hac dictione: Si, v. g. Si mihi das centum, habo tibi equum. Aliquando, etiam his particulis explicatur. Nisi: dummodo, donec, quando, ubi, cum, quando, & similibus. Et sic definitur in Rege N. in L. 1. tit. 4. p. 4. ibi: Condicion tanto quere decir, como pleyto, ó postura, que es fecha sobre otro pleyto, con esta palabra si, è es de tal manera, que si se cumple, confirma el pleyto sobre que es puesta: è si por aventura de fallece, non vale la postura principal. Condicio verè, & proprie talis est oratio dispositionem in tempus, & eventum futurum incertum suspendens. Ita ut verificata conditione, dispositio teneat, & ea deficienti, etiam deficienti dispositio. L. 1. tit. 4. p. 4. Gonz. in c. 1. b. t. n. 4. Hinc non sunt proprie conditiones, conditio necessaria: v. g. si Sol eras oratur: nec praerogativa, nec praesens; v. g. si Navis ex oriente venit, vel si Rex vivit. L. 10. ff. de Condit. Inst. Nec conditio impossibilis per naturam; v. g. si digito Caelum tingeris, quia haec omnes, vel non suspendunt dispositionem; vel non pendet ab eventu contingenti. Matrimonium sub conditione necessaria contractum, non suspenditur, sed statim valet; arg. L. 9. §. 1. ff. de Nozar. Imò etiam si sit contingens, infallibiliter tamen fit eventuray. g. si venerit Anti-Christus. Sanchez. de Matr. lib. 5. D. 2. n. 7. Condicio, vel est expressiva, quae verbis expressis apponitur, vel tacita, quae licet non exprimitur, subintellegitur. Et haec fit exprimat eodem modo, quo inest, non reddit contractum conditionatum; secus si aliter, ac inest adjiciatur; v. g. Tecum contraham, si Ecclesia, nullum in hoc matrimonio impedimentum esse judicaverit. Nam tunc matrimonium suspenditur, donec Ecclesia suum judicium proferat. Sanchez. de Matr. L. 5. D. 1. ex n. 12. In omnibus ergo conditionibus potius contrahentis menti, &

intentioni, quam conditionis verbis attendendum est. *Sanch. de Matr. l. 5. D. 2. n. 3.* Sponsalibus, & matrimonijs, sicut & ceteris contractibus, potest adjecti conditio honesta, & possibilis ab eventu futuro contingente pendens; & etiam si conditio sit impertinens: nam hæc nullo jure reprobat; *arg. c. 5. b. t. Sanch. de Matr. l. 5. D. 18. n. 3.* contra alios, siquidem sponsalia non sunt ex illis actibus legitimis, quibus nequit conditio apponi. *L. 77. ff. de Reg. jur.* Imò expresse in jure permittitur, tales conditiones apponi. *c. 3. c. 5. b. t. l. 3. tit. 4. p. 4.* in praxi tamen vis tales conditiones apponuntur ab magna inconvenientia, quæ possunt timeri.

68. Conditio ergo suspendit obligationem, & valorem sponsalium, & matrimonij, quandiu ipsa pendet; *arg. L. 97. §. 2. de V. O. & ibid. Gotthofr. l. 1. tit. 4. p. 4.* ibi: *E por ende fasta que sepan cierto, si la condicion se cumple, o non, es la el pleyto principal, sobre que es puesta, en pendencia.* Impleta tamen condicione, statim absque novo consensu inducitur obligationem absolutam, & perficitur matrimonium, quia consensus tempore contractus appositus perseverat moraliter cum impletur conditio: sicut accidit etiam in contrahente per Procuratorem, quin in hoc casu novus requiratur consensus: nec in alijs contractibus est necesse novum consensum apponere tempore conditionis impleta, sed per ipsam purificationem conditionis contractus perficiuntur. *L. 7. ff. de Contrab. empt.* Et idem accidit in sponsalibus; *arg. c. un. de Sponsal. in 6.* quo ergo fundamento aliud de matrimonio dicemus, cum etiam quando consideratur, ut Sacramentum non amittit naturam contractus: Sic Innoc. Host. Navar. Man. cap. 22. n. 63. *Sanch. de Matr. l. 5. D. 8. n. 5. & alij*, & hoc observat in praxi Curia Romana, etiam post Trid. teste *Fagnan. in c. 5. b. t. n. 4.* contra *D. Thom. in 4. dist. 29. q. un. art. 3. q. 3. S. Bonav. Covar. Gutier. Ponc. Barb. in c. 5. b. t. n. 7. & alios.* Adimpleta ergo condicione, & non antea, conficitur Sacramentum, cum detur jam consensus perfectus, & absolutus, qui per eventum conditionis satis significatur. Et licet ad valorem, & perfectionem matrimonij sufficiat eventus conditionis, quin notitia ejus adimpletionis sit necessaria tamen sic contrahentes uti matrimonio non possunt, quousque sciant, esse adimpletam conditionem, non solum quando hæc

est de futuro, sed eadem ratione, etiam quando est de præterito, vel præsentis. Sed jam perfectio matrimonio pro adimpletionem conditionis potest contrahens ad cohabitandum conjugii compelli, si altera pars istud petat; *arg. c. 5. b. t. Sanch. de Matrim. lib. 5. D. 8. n. 6.* Et quamvis expediret, ut Parochus, & testes tempore conditionis impleta intererent, non tamen est necessarium, cum conditio retrahatur ad tempus, quo fuit adjecta, & ex tunc censetur matrimonium contractum: sufficit ergo, quod tempore conditionis adjectæ interfuit Parochus, & testes. *Navar. conf. 1. b. t. n. 6. Rodrig. Sanch. de Matr. lib. 5. D. 8. n. 24. Fagnan. in c. 5. b. t. n. 5. & à Sac. Congreg. declaratur, & à S. Pio V. & Clem. VIII. confirmatum testatur.* Contrariam sententiam tenent *Rebel. Conink. Laym. lib. 5. traët. 10. part. 2. cap. 7. n. 3. & alij.*

69. Si contrahentes apponant in sponsalibus, vel matrimonio conditionem de præterito, vel præsentis non suspenditur contractus, sed statim valet, si conditio vera est: vel non valet, si conditio est falsa; sicut accidit in alijs contractibus. *L. 37. ff. de Reb. credit. D. Thom. in 4. dist. 29. q. un. art. 3. q. 3. Sanch. de Matr. l. 5. D. 6. n. 1.* Quando adicitur sponsalibus conditio in futurum eventum contingentem pendens, suspenditur contractus valor. Quod si sequatur copula, censetur sponsi ab eventu conditionis recessisse, velleque absolute contrahere. *c. 3. c. 5. b. t. l. 3. tit. 4. p. 4.* Matrimonium tamen sub condicione de præterito, vel præsentis, hac non verificata, ubi Trid. est receptum, non convalescit per subsequitam copulam, nam cum præcedens matrimonium sit nullum, hæc copula est fornicaria: ac proinde non est apta ad confirmandum matrimonium, nisi coram Parocho, & testibus declaret, se velle à condicione recedere, novumque matrimonium contrahere. *Covar. de Spons. p. 2. cap. 3. §. 1. n. 13.* Si sponsalia, vel matrimonium sub condicione in futurum beneplaciti paterni contrahantur, suspenduntur, quousque conditio verificetur; sed hæc conditio non requirit consensum positivum, sed tantum negativum, quare sufficit, si pater sciat, & taceat, nec contradicat. *Silv. Rosel. Sanch. de Matr. lib. 5. D. 7. n. 12.* contra *Navar. Man. cap. 22. n. 63. & alios:* quia talis conditio adicitur, ne pater agrè ferat matrimonium; & certe, si ipsi non pla-

ceret, statim contradiceret, atque adeo ejus taciturnitas pro consensu habeatur, juxta *c. 43. de Reg. jur. in 6.* Si verò pater prius dissentiat, licet postea consentiat, non valet contractus; *arg. L. 29. ff. de Condit. & demonstrat. Sanch. de Matr. lib. 5. D. 7. n. 9.* contra *Navar. Man. cap. 22. n. 63. & alios.* Si duo matrimonia sub condicione contingente contrahantur, illud præferatur, & valet, cujus conditio prius est impleta: nam tunc idem est, ac si illud absolute esset contractum; ac proinde aliud non habet locum. Si utraque conditio simul existit, cum ignoretur, quodnam sit prius, vel posterius, utrumque ab incertitudine vitatur. Ut ex *c. 10. de Sponsal.* deducunt communiter *DD. Gregor. Lopez in l. 3. tit. 4. p. 4. V. Si me dieres. Barbof. in c. 5. b. t. n. 4. Sanch. de Matr. l. 1. D. 8. n. 15.* Contra aliquos. Quando sponsalia sunt contracta cum duabus sub condicione, priora præferuntur secundis, etiam si conditio adjecta secundis sponsalibus prius adimpleatur: quia qui prima sponsalia celebravit, nec licite, nec valide potuit secunda contrahere, durante, & non extincta priorum obligatione. Nam quod semel placuit amplius dispicere non potest. *c. 21. de Reg. jur. in 6.*

70. In contractibus, & in matrimonio, etiam possunt apponi *modus, causa, & demonstratio*, quæ sunt conditioni affinia. *L. 2. tit. 4. p. 4.* Et aliquando idem valet, ac conditio, quia suspendunt, & pendunt in futurum eventum; ac proinde, quod de conditionibus dictum est, debet de ipsis dici, cum non intentio verbis, sed verba intentioni deservire debeant. *c. 6. de V. S.* Si enim contrahentes velint, contractum valere, solum post eventum modi adjecti, talis modus est conditio: si verò velint, contractum statim valere, & modum tanquam onus adjectum, erit modus verè talis, ut à condicione distinctus. *Modus* ergo tunc proprie apponitur, quando aliquid onus adicitur, ad quod contrahens obligatur post contractum perfectum, & solet explicari dictione: ut *L. 2. tit. 4. p. 4. & ibid. Greg. Lop.* Et tunc, non suspendit actum, & etiam si impossibilis sit, turpis, vel illicitus non vitiat matrimonium: sed talis modus pro non adjecto habetur ob matrimonij favorem: quod proinde statim valet. *Sanch. de Matrim. lib. 5. D. 19. n. 7. Molin. de Just. & jur. tr. 2. D. 208.* idem de modo adjecto contra substantiam matrimonij tenent *Bartbol.*

Rosel. Ledesm. Perez, & alij, dicendum tamen est, quod sicut conditio contraria matrimonij substantia illud vitiat, ita modus. Nam satis per ejus appositionem significatur animus, non aliter contrahendi, quam sub illo modo. V. g. *contraho tecum, donec inveniam aliam te diutorem.* Et cum hoc desinat ipsam matrimonij substantiam, idem est, sub hoc modo velle, ac absolute nolle. *Greg. l. op. in l. 5. tit. 1. p. 4. Covar. de Sponsal. p. 2. cap. 3. §. 1. n. 8. Sanch. de Matrim. lib. 5. D. 19. n. 5. Barbof. in c. fin. b. t. n. 5.* Etiam in matrimonio solet adjecti causa contrahendi, quæ dicitur *quia* significatur. *L. 2. tit. 4. p. 4. Demonstratio* fit, quando ponitur aliqua qualitas, ut peritona, cum qua contrahitur, & determinatur. V. g. *contraho tecum, que primogenita Principis es.* *L. 2. tit. 4. p. 4.* Si sponsalia, vel matrimonium ex certo die, vel incerto contrahantur, habentur tanquam conditionalia: sicut ante diei adventum nullam obligationem produciunt. Etiam usque ad certum diem sponsalia contrahi possunt, sicut possunt sub condicione resolutiva; sicut matrimonium: nam hoc semel contractum vinculum indissolubile inducit, consequenterque sub condicione resolutiva non potest contrahi.

71. Si aliquæ conditiones contra substantiam matrimonij apponantur, quæ sint de præterito, vel præsentis, & non afficiant matrimonium in futurum, non vitiant matrimonium, sed eis existentibus valet: eis deficientibus deficit matrimonium: quia solum inspicitur executio illorum actuum: quæ non est contra substantiam matrimonij, sed tantum obligatio ad eos exequendos. *Covar. de Sponsal. p. 2. cap. 3. §. 1. n. 9. Barbof. in c. fin. b. t. n. 8. Sanch. de Matr. lib. 5. D. 9. n. 6. & 7.* Si verò conditio fit de futuro, nullum est matrimonium. *c. fin. b. t. l. 5. tit. 4. p. 4.* In tribus enim bonis consistit matrimonij substantia, & non in pluribus: scilicet in bonis *prolis, fidei, & Sacramenti.* Nam matrimonium est in officium naturæ, & est Sacramentum Ecclesie; in quantum est in officium naturæ duobus ordinatur, sicut & quilibet alius virtutis actus, quorum unum exigitur ex parte ipsius agentis, & hoc est, intentio finis debuit: & sic ponitur finis matrimonij *proles.* Aliud exigitur ex parte ipsius actus, qui est bonum in genere ex hoc, quod cadit supra debitam materiam; & sic est *fides*, per quam homo ad suam accedit, & non ad aliam. Sed alterius habet ali-

aliquam bonitatem, in quantum est Sacramentum; & hoc significatur ipso nomine Sacramenti. *D. Thom. in 3. p. Sup. q. 49. art. 2. in corp.* Constat ergo matrimonij substantia. I. in bono prolis, quod stat in obligatione ad exhibendos actus aptos ad prolis generationem. Et quidem in prole, non solum intelligitur creatio prolis, sed etiam educatio ipsius: ad quam sicut ad finem ordinatur tota communicatio operum, quæ est inter virum, & uxorem, in quantum sunt in matrimonio conjuncti: ac proinde contra hoc bonum est conditio de evitanda prolis generatione, vel de procuranda sterilitate, vel de seminando extra vas, vel de abortu procurando, vel de prole jam nata enecanda: similiter pactum de non petendo, vel non reddendo debitum, quando alter habet jus petendi, quamvis non licite peteret. Nam in matrimonio debet dari mutua; & totalis corporum traditio, cum equali jure ex parte utriusque. Etiam contra hoc bonum est pactum de nunquam cohabitando: conditio tamen, de non cohabitando ad tempus sustinetur. *Sanch. de Matr. lib. 5. D. 10. ex n. 4.* Constat 2. in bono fidei, quod stat in servanda mutua fidelitate, non in redditione debiti; tum in eo, quod alteri non se immisceant. Contra hoc bonum est conditio excludens obligationem radicalem ad actus conjugales, vel obligationem imponens se alijs prostituendi. Nec enim sumitur hic fides, prout est virtus Theologica; sed prout est pars iustitiæ, secundum quod fides dicitur ex hoc, quod fiant dicta in promissione matrimonij. *D. Thom. in 3. p. q. Sup. q. 49. art. 2. ad 2. & 3.* In bono Sacramenti denique stat matrimonij substantia: hoc consistit in vite societate individua, in quo non solum intelligenda est indivisio; sed omnia illa, quæ consequuntur matrimonium ex hoc, quod est signum conjunctionis Christi, & Ecclesiæ: & omnia, quæ ad inseparabilitatis hujusmodi significationem pertinent. *D. Thom. in 3. p. Sup. q. 49. art. 2. ad 4. & 7.* Contra hoc bonum est conditio resolutoria matrimonij ejus perpetuitatem dissolvens. V. g. duco te, donec aliam direrem, vel nobiliorem inveniam. Etiam est nullum matrimonium à Judæis, vel Paganis celebratum sub conditione dandi libellum repudij juxta eorum Leges; quippe hodie abrogata à Christo Domino libello repudij, est contra indissolubilitatem, & substantiam matrimonij

talis conditio, ac proinde illud vitiat. *Covar. de Spons. p. 2. cap. 3. §. 1. num. 5. Sanch. de Matr. lib. 5. D. 12. n. 3.* Similiter, si infideles apponerent conditionem habendi tot uxores, quot alere possent, vitiaetur matrimonium. *Sanch. de Matr. L. 5. D. 12. n. 4.* Jus etiam naturale dicitur, quod nihil potest consistere sine ejus substantia: hinc matrimonium, in quod non aliter consentiunt contrahentes, quam sub conditione ejus substantiam destruentem chimericum est, nec valet subsistere, consequenterque ut matrimonium subsistat, debet in se ea bona, in quibus ejus substantia consistit, habere, unde ait *August. in e. 10. 27. q. 2. ibi: Omne itaque nuptiarum bonum impletum est in illis Parentibus Christi, proles, fides, Sacramentum: prolem cognoscimus ipsum Dominum Jesum: fidem, quia nullum adulterium. Sacramentum, quia nullum divortium. Solus ibi concubitus nuptialis non fuit: quia in carne peccati fieri non poterat sine illa pudenda carnis concupiscentia, quæ accidit ex peccato: sine quo concipi voluit, qui futurus erat sine peccato. Quod corroboratur e. c. fin. h. t. ibi: Si conditiones contra substantiam conjugij insistantur, puta si alter dicat alteri: Contraho tecum, si generationem prolis evites, vel donec inveniam aliam honore, vel facultatibus digniorem, aut si pro quaestiu adulterandam te tradas, matrimonialis contractus quantumcumque sit favorabilis caret effectu. L. 5. tit. 4. p. 4.*

72. Quando Pontifex in c. fin. h. t. decidit, condiciones contra matrimonij substantiam illud vitare, solum facit mentionem conditionum turpium: & hinc *Abulen. Palud. Ponce de Matr. L. 3. c. 11. n. 5. & alij tenent, matrimonium non vitari per conditionem honestam, etiam si contra substantiam matrimonij sit: v. g. si conjuges contrahant, sub conditione servandi, vel vivendi perpetuum castitatem; quod exemplo B. Virginis intendunt comprobare. Sed cum ratio Textuum sit generalis, & comprehendat, etiam conditionem honestam matrimonij substantiam appositam, dicendum est, casus ibi positos solum se habere, ut exempla, quæ non restringunt regulam. *D. Thom. in 4. dist. 28. q. un. art. 4. ad 3. D. Bonav. Sot. Covar. de Spons. p. 2. cap. 3. §. 1. n. 3. Sanch. de Matr. L. 5. D. 10. n. 2. & 3. Barb. & Gonz. in c. fin. h. t. n. 8. in fin.* Licet enim substantiam matrimonij non consistat in copula, vel intentione eam exigendi, vel reddendi. L. 30. ff. de Reg. jur. Constat*

tamen in obligatione ad actus conjugales exhibendos, quæ ex mutua corporum traditione oritur: quam obligationem excludunt contrahentes apponendo conditionem servandæ, vel vivendæ castitatis. Si tamen post contractum matrimonium contrahentes apponant pactum, vel conditionem servandi castitatem, servanda est, quia cum jam sit perfectus contractus, per talem conditionem non vitatur. Etiam quando contrahentes ante matrimonium voverant castitatem, valet matrimonium; illicitum tamen est. Siquidem postea in ipso contractu traditur jus ad copulam, sicut res Sejo vendita acquiritur Sempronio, si ipsi vendatur, & tradatur, non obstante prima venditione. At verò quando conditio servandi castitatem apponitur in ipso contractu, efficaciter impedit corporis translationem, ac proinde irritat matrimonium. B. Virgo contraxit matrimonium sine consensu ad copulam, sed consensus in traditionem juris, & potestatis in corpus suum. Et quidem licite, non obstante voto castitatis, siquidem ex Divina revelatione sciebat, debitum non esse exigendum. c. 3. 27. q. 2. *D. Thom. in 4. D. 30. q. 2. art. 2. ad 1.* Et omnia bona matrimonij in illis nuptijs fuerunt; & quidem sine carnis concupiscentia, sine qua concipi voluit, qui futurus erat sine peccato. Sic *August. jam citatus in e. 10. 27. q. 2.* Si apponatur hæc conditio, ut liceat ante consummationem ingredi religionem, cum sit imbibita Jure Communi in matrimonio rato non est contra ejus substantiam, sicut, nec quævis alia, quæ matrimonio insit: esset tamen si apponeretur conditio; quod anibo, vel alter Religionem ingredi teneretur ante, vel post consummationem, quia imponit obligationem, quæ Jure Communi non inest, & tollit mutuum corporum traditionem, ac proinde nullum redderet matrimonium. *Sanch. de Matr. lib. 5. D. 10. n. 6.*

73. Conditio sponalibus apposita contra substantiam matrimonij, si adimplenda sit post matrimonium contractum vitiat sponsalia; arg. L. 16. ff. de Sponsal. *D. Thom. in 4. D. 27. q. 2. art. 1. Sanch. de Matr. lib. 5. D. 14.* si est adimplenda ante matrimonium, & ad eorum dissolutionem tendat; v. g. *Ducam te, nisi aliam divitiorem, ante matrimonium inveniam:* cum sponsalia ex se dissolubilia sint, & sub conditione resolutoria contrahi possint; nec ipsa, nec matrimo-

nium per talem conditionem vitiantur. Si conditio sit contra matrimonij fidem; v. g. *Ducam te, si ante matrimonium forniceris,* non vitiat matrimonium, quia ad ejus fidem solum pertinet, quod uxor post sui corporis traditionem in matrimonio, secus antea, illud alteri non tradat, nec vitiat sponsalia rejecta conditione, tanquam turpi. Si bono prolis sit contraria conditio; v. g. *Ducam te, si sumas potionem, ut sterili efficiaris:* cum sit contra substantiam matrimonij, vitiat sponsalia, & matrimonium. *Sanch. de Matr. lib. 5. D. 14.*

74. Conditio equidem impossibilis alia est defacto, seu per naturam, seu physice impossibilis, quando scilicet ipsa natura repugnat ejus existentia; v. g. si hæc apponatur conditio, *Contraham tecum si digito Cælum tetigeris; vel si mare ebiberis.* Alia est impossibilis de jure, quæ scilicet, jure prohibente, nequit fieri; id enim tantum posse censetur, quod de jure postsumus; v. g. *Contraham tecum, si occideris Titium, vel si furtum feceris.* L. fin. tit. 4. p. 4. Conditio ergo impossibilis contractibus adjecta eos vitiat. §. 11. *Inst. de Inst. Sponsal. L. 3. ff. de O. & A.* Et hæc ratione de Jure Antiquo etiam vitabat matrimonium: adjecta tamen ultimis voluntatibus eas non vitat, sed favore ultimarum voluntatum fuit statutum, ut potius ipsa conditio vitiaetur, & pro non adjecta haberetur. §. 10. *Inst. de Hered. Insti.* Hinc Pontifex considerans, matrimonium non debere esse minus favorabile, quam testamentum, statuit in c. fin. h. t. & expressè habetur in L. fin. tit. 4. p. 4. Quod conditio impossibilis in matrimonio apposita, tolleretur de medio; quia joco potius quam animo serio adjecta censetur; nec Ecclesia in hoc supplet consensus, sed in dubio illum præsumit, ne matrimonium, semel contractum, facile dissolvatur cum gravi animarum periculo, & fidelium scandalo. Sic *Sanch. de Matr. lib. 5. D. 3. n. 15. & 19. & alij, contra Pone lib. 3. de Matr. cap. 4. n. 10.* & alios, qui tenent, non esse ibi novam jus stabilitum, sed tantum declaratum Jus Naturale. Et idem, ac statutum est in matrimonio, etiam in sponsalibus statutum censetur; ac proinde, etiam a sponsalibus est rejicienda conditio impossibilis. *D. Thom. in 4. D. 27. q. 2. art. 1. in corp. D. Bonav. D. Ant. & alij cum Sanch. de Matr. lib. 5. D. 17. n. 2.* contra *Le-desm. & alios,* & expressè habetur in L. fin.

fin. tit. 4. p. 4. ibi: Tales conditiones, como estas, non valen nada, maguer las pongan, non se desforvan por ellas las desposas, nin los casamientos, maguer non se puedan complir. Non solum conditio impossibilis de futuro, sed etiam de presenti, & praterito tollitur de matrimonio, quia tam una, quam altera non potest adimpleri: & tam in una, quam in altera idem favor debet fieri matrimonio: cum hac sit ratio quae movit Pontif. in *c. fin. b. t. Covar. de Spons. p. 2. cap. 3. §. 2. n. 2. Greg. Lop. in L. fin. tit. 4. p. 4. Monte de Oro. Sanch. de Matr. lib. 5. D. 4. n. 3. contra Sylv. Ponc. L. 4. cap. 4. n. 12. & alios.* Sed cum talis conditio tollatur ab Ecclesia, quia non serio, & animo dissentienti, sed joco censetur adjecta; hinc si ex circumstantijs colligatur, adjectam esse serio, cognita ejus impossibilitate, vitabitur matrimonium. Si vero dubitetur, quo animo est adjecta in favorem matrimonij praelumit Ecclesia praesumptione juris tantum, joco, & non serio adjectam esse; arg. *c. fin. de Sentent. & re judicat.* Idem est, si contrahentes ignoraverint conditionis impossibilitatem; nam tunc in eventum, quem possibilem credebant fertur consensus. Unde cum eventus impossibilis sit, irritum est matrimonium, vel si contrahentes ignorent favorem juris ex *c. fin. b. t.* In quo talis conditio pro non adjecta habetur, nam tunc censetur potius discessisse, secundum impossibilitatem conditionis, quam consensisse attento favore juris, quem ignorant. *Covar. de Spons. p. 2. cap. 8. §. 1. n. 9. Sanch. de Matrim. lib. 5. D. 3. n. 8. Gonz. in c. fin. b. t.*

75. *Conditio non absolute impossibilis, sed tantum impossibilis moraliter, seu valde difficilis, quae etiam solet appellari impossibilis defacto.* Si attentis circumstantijs non possit a parte adimpleri, animo magis jocandi, quam dissentienti esse adjectam, a paritate impossibilium, tenendum est: ac proinde rejicienda erit; secus si serio exigatur ejus adimpletio. *Barb. in Rub. b. t. n. fin.* Si volentes contrahere matrimonium sciant, se impedimento aliquo dirimente laborare, & nulla facta dispensationis mentione matrimonium absolute promittant, promissio, ut contra Leges facta nulla est. *L. 35. §. 1. ff. de V. O. L. 14. tit. 4. p. 6.* Promissio enim secundum jus temporis praesentis secundum quod accipi debet est facta inter personas ad ma-

trimonium inhabiles, ac proinde nullam obligationem producit, ut contra *Sot. Tabian. & Armil.* tenent *Covar. de Spons. p. 2. cap. 3. n. 7. Sanch. de Matrim. lib. 5. D. 5. n. 26.* Valent tamen, & etiam licita sunt sponsalia, & matrimonium contractum sub conditione dispensationis inter laborantes impedimento pure Ecclesiastico, in quo solet Papa dispensare ex justa causa, & contrahentes causam justam habent: quia supposita dispensatione, sub qua contrahunt, habiles sunt ad matrimonium contrahendum; ac proinde hoc valet, & posita dispensatione absolute contrahitur. *Covar. de Spons. p. 2. cap. 3. n. 9. Sanch. de Matrim. lib. 5. D. 5. n. 12. & 13. & alij, contra Hoff. Sot. Henric. & alios.* Ille vero qui sub tali conditione primo promittit matrimonium, tenetur etiam dispensationem petere, ut medium necessarium ad effectum promissionis. Sed cum negotium commune sit, ab utraque parte debent sumptus impedi. *Sanch. de Matrim. lib. 5. D. 5. n. 36. & 37. contra alios.* Si impedimentum sit tale, in quo Papa non solet dispensare; v. g. si matrimonium contrahatur cum Sacerdote sub conditione, si Papa dispenset, est nullum, & conditio reputatur impossibilis, ut a voluntate Principis dependens. Idem est, etiam si solet dispensare Pontifex, requiratur tamen causa justa, & hac contrahentes sunt destituti: quippe tunc nullum est matrimonium, etiam si firmatum sit juramento; quia juramentum non est vinculum iniquitatis. *c. 18. de fure jurand. Sanch. de Matr. lib. 5. D. 5. ex n. 2.* Vide quae diximus *tit. 1. b. t. lib. 4. n. 4. in fine.*

76. *Conditio impossibilis de jure, seu turpis de futuro, & quae non sit contra substantiam matrimonij, quando adjecta, ut contrahentibus consensu constitutionis in c. fin. b. t. habentis tales conditiones pro non adjectis, vel quando dubitatur, quo animo est adjecta, & quando ab ipsis cognoscitur ejus turpitudine, favore matrimonij tollitur de medio, & potius joco, quam serio animo censetur adjecta; arg. c. fin. de Sentent. & re judicat.* Non vero tolluntur, sed potius vitiant, si alter contrahentium ignoret favorem juris in *c. fin. b. t.* Vel si certo sciatur, animo serio adjecta esse; vel quando ipsi contrahentes ignorant earum turpitudinem. *Sanch. de Matrim. lib. 5. D. 15. Covar. de Spons. p. 2. cap. 3. §. 2. n. 6.* si haec turpis conditio sponsalibus adji-

adjecta pro non adjecta, sicut in matrimonio, habetur. *In c. fin. b. t. L. fin. tit. 4. p. 4. Sanch. de Matr. lib. 5. D. 17. n. 2.* *Conditio turpis de presenti, vel praterito, cum non sit proprie conditio, nec ad peccatum invitet, non tollitur de medio per c. fin. b. t. cum ejus ratio tunc cesset. D. Thom. in 4. D. 29. q. un. art. 3. Barb. in c. fin. b. t. n. 8. Covar. Sanch. de Matr. lib. 5. D. 15. n. 5.* Haec conditio: *Si te virginem invenero tecum contraham;* relata ad illicitam explorationem per coitum, ut turpis tollitur de medio. Si referatur ad modum licitum, scilicet per depositionem Matronarum, & famam viciniae; quia non est turpis, suspendit contractum. *Nav. Man. cap. 22. n. 66. Covar. de Spons. p. 2. cap. 3. §. 2. n. 12. Barb. in c. b. t. n. 6. Sanch. de Matrim. lib. 5. D. 16. n. 7.* Haec conditio: *Si mecum concubueris;* ad concubium ante matrimonium relata, illicita, & turpis est, ac proinde tollitur. Si vero referatur ad concubium post matrimonium, sed intra bimestre ad deliberandum datum, contractum suspendit. Si vero ad concubium post bimestre referatur, cum ipso jure inest, etiam si exprimat, non habet rationem conditionis, nec suspendit contractum, sed purus habetur, tanquam si adjecta non esset. *L. 69. ff. de Hered. instit. Sanch. de Matr. lib. 5. D. 16. ex n. 1.* Haec conditio: *Si mihi centum donaveris;* si ex justa causa sit adjecta est honesta conditio: ac proinde obligat, suspenditque, vel sponsalia, vel matrimonium; arg. *c. 3. b. t. L. 3. tit. 4. p. 4. fecus, si ex causa inhonesta procedat nam tunc, ut turpis rejicitur. Barbos. & Gonz. in c. 3. h. t. Sanch. de Matrim. lib. 5. D. 6. n. 6.*

TIT. VI.

Qui Clerici, vel vocentes matrimonium contrahere possunt.

77. *Ordo Sacer, scilicet Subdiaconatus, Diaconatus, & Sacerdotium ex institutione, & praepcepto Ecclesiae habet annexum votum castitatis solemne, ita ut sit impedimentum matrimonij dirimens: ac proinde matrimonium post Ordinis Sacri susceptionem contractum, est nullum, non solum in Occidentali, seu Latina Ecclesia,*

sed etiam in Graeca, seu Orientali Ecclesia. *c. 8. D. 27. c. 7. D. 32. Can. 25. Apofol. c. 1. & 2. b. t. c. un. de For. in 6. Trid. sess. 24. de Matrim. Can. 9. L. 16. tit. 2. p. 4. & expresse habetur in L. 39. tit. 6. p. 1. ibi: *Otrisi, qui non pueden casar desque ovieren Orden Sagrada; e se casaren, que non vale el casamiento.* Sanch. de Matrim. lib. 7. D. 28. n. 3. Quando in *c. un. in fin. 35. q. 1.* dicitur, quod Ecclesia, quadam consilia perfectionis addidit, utpote de continentia ministrorum, intelligitur, quod addidit ex praepcepto, quod antecedenter erat de consilio, Rationem, & congruentiam inducendi hoc impedimentum reddit. *D. Thom. in 3. p. Sup. q. 53. art. 3. in corp. ibi: Respondeo dicendum, quod Ordo Sacer de sui ratione habet ex quadam congruentia, quod matrimonium impedire debeat, quia in Sacris Ordinibus constituta Sacra Vasa, & Sacramenta tractant, & ideo decens est, ut munditiam corporalem per continentiam servent. Sed quod impedit matrimonium ex constitutione Ecclesiae habet; tamen aliter apud Latinos, quam apud Graecos, quia apud Graecos impedit matrimonium contrahendum solum ex vi ordinis, sed apud Latinos impedit ex vi ordinis, & ulterius ex voto continentiae, quod est Ordinis Sacri annexum: quod etiam si quis verbo tenus non emittat, ex hoc ipso tamen, quod ordinem suscipit secundum ritum Occidentalis Ecclesiae intelligitur emississe: Et ideo apud Graecos, & alios Orientales Sacer Ordo impedit matrimonium contrahendum: non tamen matrimonij prius contracti usum; possunt enim matrimonio prius contracto uti, quamvis non possint matrimonium denuo contrahere. Sed apud Occidentalem Ecclesiam impedit matrimonium, & matrimonij usum, nisi forte ignorante, aut contraadiente uxore vir Ordinem Sacrum susceperit, quia ex hoc non potest ei aliquod praedictum generari. Qui vero tantum minoribus ordinibus initiatus est, scilicet tonsura, & quatuor gradibus, valide, & licite matrimonium contrahit. Nam Ecclesia illis votum castitatis non annexit. *c. 7. D. 32. c. 1. D. 28. D. Thom. in 3. p. Sup. q. 53. art. 3. ad 4. ibi: Illi, qui sunt in minoribus ordinibus constituti ex vi ordinis, non prohibentur matrimonium contrahere, quia quamvis ordines illi deputentur ad aliqua spiritualia, non tamen immediate habent annexum ad tractandum sacra, sicut illi, qui sunt in Sacris Ordinibus. In Orientali, seu Graeca Ecclesia etiam conjugati possunt***

ordinari. c. 8. D. 28. c. fin. D. 31. Et post ordines uti matrimonio antea contracto, fecus in Latina, invita uxore. c. 6. de Cleric. conjug. L. 39. tit. 6. p. 4. ibi: *Los Clerigos del Oriente, quier sean casados, quier non, pueden recibir Ordenes Sacras, non prometiendo guardar castidad; mas los de Occidente non pueden esto facer, a menos de lo prometer.* In Ecclesia Latina nequidem ad Ordines Minores promovetur licite conjugatus ex prohibitione. c. fin. de Tempor. ordin. in 6. valide tamen ordinatur, etiam Sacris Ordinibus, & etiam invita uxore: cum nullo jure hæc ordinatio irritetur: potest tamen sic ordinatus ab uxore revocari; & tenetur ipse debitum reddere, non tamen petere; nec mortua uxore, potest cum alia contrahere, voto castitatis obstante. c. 10. e. 11. c. 12. D. 28. L. 40. tit. 6. p. 1. Ordo Sacer dirimit sponsalia ante ipsum ordinem contracta, quia ad matrimonium sponsus redditur inhabilis, sicque sponsalia desinunt obligare: non tamen dirimit etiam matrimonium ratum tantum, & non consummatum; cum neque Jure Divino, nec Canonico, neque in Ecclesia Latina, nec in Græca sit concessa Sacris Ordinibus vis dissolvendi matrimonium ratum, sicut ex c. 2. c. 7. de Convers. conjugator. concessum est professioni religiosæ, sicque ad tollendam varietatem opinionum statutum est in Extrav. un. de Voto. Joann. XXII. ubi additur, ordinatum sine conjugis consensu irregularitatem incurrere, qua, etiam soluto matrimonio, irritetur, nisi approbatam aliquam Religionem ingrediatur, ubique vel expresse, vel tacite profiteatur: nam tunc Episcopus Diocesanus cum eo ad functionis sui ordinis exercendas dispensat, & ut ad altiores ordines promoveatur: imò sic ordinatus ante matrimonij consummationem instantè monendus est per Diocesanus Religionem ingredi; si verò renuat, & sponsa ejus insilant, etiam per censuram Ecclesiasticam cogetur matrimonium consummare.

78 Ordo Sacer dirimit matrimonium contrahendum, non Jure Naturali, nec Divino, sed precisè Jure Ecclesiastico. c. 40. 27. q. 1. ut constat ex verbo: *Statuimus, & clarius ex Trid. sess. 24. de Matrim. Can. 9. ibi: Non obstante Lege Ecclesiastica, vel Voto.* D. Thom. *supra citatus in 4. D. 37. & ibid. Albert. Magn. D. Bonnav. Scot. & alij. Covar. Bellarm. Sanch. de Matr. L. 7. D. 28. n. 11.* contra aliquos, qui intendunt, continentiam Jure Divi-

no Sacris Ordinibus esse adjunctam. Licet enim castitas sit consilij, & non præcepti. 1. Cor. 7. v. 25. Nec absolute possit Clericis præcipi ab Ecclesia hæc difficillima virtus. c. 13. 32. q. 1. potest tamen sub conditione præcipi, scilicet, si velit quis Sacros Ordines suscipere, quibus votum solemne castitatis est annexum. Cum ergo tantum ex Jure Ecclesiastico, & non ex Jure Naturali obrepugnantiam Clericatus cum conjugio hoc impedimentum descendat, potuit permitti Clericis in Ecclesia Græca usus matrimonij antea contracti. Et hæc etiam ratione R. Pontifices dispensant cum Clericis in Sacris constitutis, ut valide, & licite matrimonium contraherent. Sic Cælestin. III. dispensavit cum Ramiro Rege Aragoniæ Religioso, & Episcopo, Alex. VI. cum Cæsare Borgia Cardinali Diacono. Greg. XIII. cum fratre Cardinalis Joysæ Sacerdote, & Provinciali Capuccinorum. Et alij cum alijs similiter dispensant.

79 Qui ante usum rationis ordinatus est in sacris, si usum rationis adeptus non habeat ratam expressè, vel tacite talem ordinationem: neque voto, siquidem sine consensu non valet, neque alia Legge Ecclesiastica ad continentiam obligatur, & continentiam. Et licet Jus Positivum talem ordinationem prohibeat. c. 120. 1. q. 1. eam non irritat, nec irritare potuit; nec irritat votum, ex ea resultans, sicut irritat votum solemne Religionis, & matrimonium in impubertate contractum. *Glos. in c. 120. 1. q. 1. Soto, lib. 7. de Just. & Jur. q. 2. art. 5. Suar. de Relig. tom. 3. lib. 9. cap. 17. dub. 3. n. 22.* qui hæc sententiam vocat omnino veram, & concludit, quod non valet argumentum à professione, quæ non est valida, nisi post pubertatem ratificetur. c. 1. c. 10. 20. q. 1. c. 8. de Regular. quia est à re dissimili, & diversæ rationis. Nam professio irritari potuit, non autem ordo: aliàs nunc ordinatus post 14. annum atatis non teneretur voto castitatis, quia nunc professio in illa ætate non tenet per Concilium Tridentinum, quod absurdum est. At verò Sanch. de Matr. L. 7. D. 30. n. 8.

n. 8. consequenter ad suam doctrinam dicit, talem non teneri, nisi post 16. annum ratam habeat ordinationem. Hinc consequenter dicendum est, ordinatum vi absoluta, & præcipia, non manere ordinatum, nec suscipere characterem ex defectu consensu; arg. c. 3. de Bapt. L. 32. tit. 6. p. 1. nec impedimentum ad matrimonium contrahere; nam accessorium sequitur naturam principalis. c. 42. de Reg. jur. in 6. Sanch. de Matr. L. 7. D. 29. n. 1. Qui verò metu, etiam gravi injuste inculso, ordinatus est, valide ordinatur: & sic matrimonium non potest valide contrahere, si non exclusit votum, & obligationem continentiæ. Cum Jure Naturali talis ordinatio habeat sufficientem consensum ad votum ordinibus annexum; nec Jure Positivo irritetur, sicut irritatur matrimonium metu contractum, c. 14. de Sponsal. Et professio metu emissa. c. 1. c. 6. de His, quæ vi, à quibus ad Sacros Ordines argumentum non probat. Extrav. unic. de Voto. Joann. XXII. Professio enim religiosa est difficilior, quam ordinatio, quippe est omnium rerum, & propria voluntatis perpetua abdicatio: ac proinde majorem libertatem, & voluntarietatem, quam ordinatio requirit. Et sic expressè habetur in L. 32. tit. 6. p. 1. ibi: *Si à alguno facen premia, que reciba orden, amenazandolo, que le tomarán el beneficio, si non se ordenare, maguer aquel consienta por tal modo como este, pues recibió la orden de fuera, ya finca el alma dentro señalada por ella, de manera, que es temido de vivir sin casamiento.* Sic tenent Joann. Anar. Abb. Sot. de Just. lib. 7. q. 2. art. 5. & alij, contra Sanch. de Matr. L. 7. D. 29. n. 5. Greg. Lop. in L. 32. tit. 6. p. 1. V. *Que le tomará, & alios.* Licet emittens professionem ex aliquo defectu invalidam, teneatur ad castitatem ex voto simpliciter; arg. c. 3. & c. 12. de Convers. conjugat. quia non tantum ad Religionem, sed etiam ad castitatem principaliter se obligat eo modo, quo valere potest. Secus se habet in ordinatione, quæ si ex aliquo defectu, formæ, vel materiæ, sit invalida, nullam obligationem, nec votum, nequidem simplex continentiam producit: quia sic ordinatus votum solum emittit in consequentiam ordinationis: & cum hæc sit nulla, nullum effectum producit: nam cadente principali, non potest subsistere accessorium. L. 1. 29. ff. de Reg. jur. c. 42. eod. in 6.

80 Consentiente uxore, & juri in ejus favorem inducto renuntiantè, po-

test ejus maritus, etiam ad Sacros Ordines promoveri. c. 5. c. 6. de Convers. conjugat. L. 2. tit. 10. p. 4. ipsa tamen, si senex sit, & non suspecta de incontinentia, debet votum castitatis emittere: si verò juvenis, vel de incontinentia suspecta sit, debet ingredi Religionem. c. 5. de Convers. Conjugator. Si tamen maritus fiat Episcopus, secus si fiat Cardinalis non Episcopus, ejus uxor, etiam senex ob gradus excellentiam, debet vestem assumere Religionis. c. 6. de Convers. conjugat. Covar. de Sponsal. p. 2. cap. 6. §. 3. n. 3. Sanch. de Matr. L. 7. D. 41. ex n. 2. Greg. Lop. in L. 2. tit. 10. p. 4. V. *En orden, Uxor, quæ liberè, & expressè in ordinationem mariti consensit, nec licite, nec valide contrahit matrimonium, etiam mortuo marito ob specialem prohibitionem Ecclesiæ.* c. 10. c. 11. c. 12. D. 28. L. 40. tit. 6. p. 1. ibi: *Et orosi, desque ovieren sus maridos muertos, que non se pueden despus casar; è si casarem, non vale el casamiento.* Sanch. de Matrim. lib. 7. D. 40. n. 2. Si illa non consensit in mariti ordinationem, vel non consensit liberè, sed per vim, vel dolum, aut metum non contrahit hoc impedimentum; sed potest matrimonium contrahere. D. Thom. 4. D. 37. q. 1. art. 2. ad 4. Sanch. de Matrim. lib. 7. D. 40. ex n. 4. similiter si non consensit expressè in ordinationem, sed tantum de simulavit, cum esset conscia, nequiquam potest contrahere matrimonium, etiam mortuo marito, ut expressè habetur in L. 40. tit. 6. p. 1. ibi: *È lo consenten, que lo non contraixessen, mas callassen, contra Sanch. de Matr. lib. 7. D. 40. n. 5.* apud quem plures citantur pro nostra sententia. Semper tamen ordinatus characterem ordinis recipit, licet aliquando executione ejus privetur: prout distinguitur variis casus asserti D. Thom. in 3. p. Sup. q. 53. art. 4. in corp. ibi: *Respondeo dicendum, quod matrimonium non impedit Ordinis Sacri susceptionem; quia si matrimonio junctus ad Sacros Ordines accedat, etiam reclamante uxore, nihilominus characterem ordinis suscipit: sed executione ordinis caret. Si autem volente uxore, vel ipsa defuncta, recipit ordinem, & executionem. Et ad 1. dicit: Quod vinculum ordinis solvit vinculum matrimonij ratione redditionis debiti, ex qua parte habet repugnantiam ad matrimonium ex parte ejus, qui suscipit ordinem, quia non potest petere debitum, nec uxor ei tenetur reddere: non tamen solvit ex parte alterius, quia ipse tenetur uxori debitum reddere, si non*

possit eam inducere ad continentiam. Et ad 2. ait: Quod si uxor fiat, & de eius consensu vir Ordinem Sacrum susceperit, tenetur perpetuam continentiam vovere: non tamen tenetur Religionem intrare, si sibi non timeat de periculo castitatis, propter hoc, quod vir ejus solemne votum emisit: secus autem si emisisset votum simplex. Si autem sine ejus consensu susceperit, non tenetur; quia ex hoc nullum sibi præjudicium generatur. Aliquando, etiam invita uxore, potest maritus ordinari, vel ingredi Religionem. 1. Si uxor committat adulterium. Nam precedente divortij sententia: vel si adulterium adeo notorium sit, ut innocens propria autoritate possit uxorem dimittere, juxta facultatem à Christo Domino concessam *Matth. 19.* sine metu restitutionis, potest innocens ordinari, vel Religionem ingredi. Et semel statu ab innocente mutato, potest etiam nocens Religionem ingredi: si nondum notum mutavit innocens, & hic à nocente requisitus paratus sit reconciliari, nequit nocens, invito innocente ingredi Religionem, etiam si divortium ab Ecclesia factum, & approbatum sit, quia innocens, re adhuc integra, potest nocentem revocare, nec potest à nocente privari hoc jure. *Saneb. de Matrim. lib. 10. D. 10. n. 12. Palacios in 4. D. 35. Disp. un.* si innocens requisitus a nocente non tantum semel, sed sæpius post nocentis emendationem: secus aliter: non sit paratus reconciliari, præsumitur tacite licentiam nocenti concedere, ut ordinetur, vel ingrediatur Religionem. *c. 19. de Convers. conjugat. Et ibid. Abb. & Joan. Ant. Saneb. de Matrim. L. 10. D. 10. n. 16. 2.* Innocenti licet ordinari, vel Religionem ingredi, si alter conjux in hæresim, vel infidelitatem sit lapsus; & quidem postquam ab Ecclesia, ut hæreticus est damnatus; etiam si specialis sententia divortij non feratur. Quippe tunc potest catholicus à tali hæretico divertere; cum jam divortium habeatur, ut effectus hæresis; nec tenetur ipsum etiam respicientem recipere. *c. fin. de Convers. conjugat.* secus est, si à conjuge in hæresim lapsus divertat propria autoritate, hoc est, antequam ab Ecclesia, ut hæreticus alter conjux judicetur, quia cum illa hæresis solum sit causa divortij pro tempore, quo in hæresi perseverat conjux, quippe Jus Naturale dicat illud periculum vitare, tenetur innocens conjugem respicientem admittere in matrimonio, & ad hoc potest compelli, & hiæ non

potest ad ordines, vel Religionem transire. *c. 6. de Divort. Saneb. de Matrim. lib. 10. D. 15. ex n. 15. ubi varia DD. placita refert.*

81. Professio Religiosa, per quam professus vover solemnem, & perfectam castitatem, etiam in Religione Militari, v. g. Melitenium, secus ubi tantum castitas conjugalit vovetur, ut faciunt Equites Divi Jacobi, Alcantaræ, & Calatravæ: inducit impedimentum dirimens matrimonium contrahendum. *c. 12. 27. q. 1. c. 3. c. fin. h. t. c. un. de Vot. in 6. Trid. sess. 24. de Matr. can. 9.* Aliqui enim cum *Almano de Potest. Eccles. cap. 15.* tenent, hoc impedimentum esse de Jure Divino: esse tamen de Jure Naturali defendunt *D. Thom. in 3. p. Sup. q. 53. art. 2. Et in 4. D. 38. D. Bonav. ibid. Soto de Just. lib. 7. q. 2. art. 5. Henric. Valent. & alij.* Ascendum tamen est, solum Jure Ecclesiastico esse inductum. *Glos. in c. 6. h. t. V. Apud Deum. Et ibid. Joann. And. Hostiens. Covar. de Spons. p. 2. cap. 7. §. 4. n. 7. Scot. Abulens. Suar. de Relig. tom. 3. L. 2. cap. 6. & seqq. Saneb. de Matr. L. 7. D. 26. n. 4. Vazq. Ponc. & alij.* Nam tale votum non dirimit matrimonium præcisè, quia votum est, sed quia solemne; alias, quodlibet votum, etiam simplex castitatis dirimeret, quod falsum est. Et cum solemnitas ipsi proveniat præcisè à Jure Ecclesiastico. *c. un. de Vot. in 6.* ab hoc etiam jure nascitur impedimentum. Nec aliter possit R. Pontifex in hoc impedimento dispensare, ut defacto fuit dispensatum cum Ramiro Rege Aragoniæ antea Monacho, & cum alijs. Sed quia Dominus dedit consilium castitatem servandi, hoc impedimentum ad matrimonium in verbum Domini refertur, & simul in Canonica autoritate, à qua impedimentum constitutum est. *c. 17. 27. q. 1. ibi. Undè & verbis Domini, & Canonica autoritate in hac Sancta Synodo præcipimus, ut omnino reparentur, & juramento colligentur, ut ulterius, non sub uno cobabitent tecto.* Et meritò hoc impedimentum stabilitum est, ne qui semel se Deo tradidit publicè, & solemniter in Religione in statu perfectiori possit pro libitu ad imperfectionem statum descendere, & cum publico scandalo fidem Deo datam violare. Cum tamen traditio Religiosi per professionem, & traditio per matrimonium sint diversæ rationis: liquidem professio inducit obligationem Religionis tantum, matrimonium obligationem justitiæ, non sunt ex natura sua

incompatibiles hæ duæ traditiones, sicut non repugnant traditio hominis per servitum Domino suo, & traditio ejusdem suæ uxori per matrimonium: ideo fuit necesse traditionem Religiosi per matrimonium ab Ecclesia irritari.

82. Professio Religiosa, solemnis, legitima (scilicet in manibus Prælati, post 16. annos atatis, & annum integrum probationis elapsum edita) tacita, vel expressa in quacumque Religione approbata, etiam Militari: & quidem in effectum, non tantum in propolito, vel in voto emissam. *c. 14. de Convers. conjugat.* quia quedam mors civilis, & spiritalis censetur juxta illud Apostol. *Mortui estis, & vita vestra abscondita est in Christo*: habet vim dissolvendi matrimonium antea contractum, dum tantum ratum sit, & non consummatum. *c. 2. c. 7. c. 14. de Convers. conjugat. Trid. sess. 24. de Matrim. Can. 6. L. 11. tit. 2. p. 4.* & quia nec ex scriptura constat, nec sua natura habet professio Religiosa hanc vim dirimendi matrimonium, tenendum est, eam habere à Jure antiquissimo Ecclesiastico à temporibus Apostolorum introducto per ipsum factum, & traditionem. *Hostiens. Joan. Andr. in c. 7. de Convers. conjugat. Suar. de Relig. tom. 3. lib. 9. cap. 6. ex n. 20. Garc. Less. Laym. & alij.* contra aliquos, qui, vel de Jure Naturali, vel Divino, hanc vim habere professionem contendunt. Matrimonium enim ratum non est absolutè, sed tantum conditionatè indissolubile, scilicet, si conjux non ingrediatur Religionem, vel si Pontifex non dispenderit; ac proinde per ingressum in Religionem dissolvitur. Mulier quidem, cujus maritus post matrimonium ratum professus est Religionem manet libera à vinculo matrimonij: nam hoc per professionem est solutum potestque, etiam marito vivente, cum alio contrahere. Si verò post matrimonium consummatum, maritus transijt ad Religionem, cum uxor fecisset continentiam votum, non potest, etiam mortuo marito, licetè matrimonium contrahere. Si tamen de facto contrahat, validum est matrimonium, quia nec ex voto, quod tantum simplex est, nec ullo alio jure irritatur. Ita contra *Hostiens. Abbas. & alios* tenent *Saneb. de Matr. lib. 7. D. 32. n. 8. & alij.* Nec ad hunc casum extenditur irritatio matrimonij contracti ab uxore ejus, qui ordinatus est, ut diximus ex *c. 10. c. 11. c. 12. D. 28.* Vota

simplicia societatis, quæ sunt post benedictionem non habent ex se dirimere matrimonium contrahendum: Sed *Greg. XIII. in Const. Ascendite, ann. 1584.* hanc vim eis concessit, ut societati consuleret adversus sacrilegum temeritatem desertorum, injurialegam, & imposturam malignantium, & cum hæc constitutio non extendatur ad matrimonium ratum antecesserit contractum, dicendum est, talia vota non dissolvere matrimonium ratum. *Suar. de Relig. t. 4. L. 4. cap. 2. n. 3. Vazq. Laym. Saneb. de Matr. lib. 2. D. 18. n. 6.* Nec matrimonium ratum solvitur, per vota emissam à quibusdam foeminis, quas *Beatas* vocant; vel quibusdam viris Tertij Ordinis S. Francisci, quia tantum vota simplicia emittunt; at verò si prædictæ foemine verè sint Religiosæ, & in communi vivant; & clausuram servant, earum professione dirimitur matrimonium ratum. *Saneb. de Matr. lib. 2. D. 18. n. 4.*

83. Non solum per professionem solvuntur sponsalia antea contracta; *arg. c. 2. c. 7. c. 14. de Convers. conjugat.* sed etiam per ingressum, non fraudulentum in Religionem, seu per Novitium solvuntur; & quidem ex parte utriusque, quippe talis solutio non tam ratione mutationis, quam ob favorem status inducta creditur. Ita *Navarr. Man. cap. 22. Greg. Lop. in L. 7. tit. 1. p. 4. V. Excusation. Soto, & alij cum Saneb. de Matr. lib. 1. D. 42. ex n. 2.* contra *D. Thom. Durand. Covarr. de Sponsal. p. 1. cap. 5. n. 1.* & alios asserentes ex neutrius parte solvi sponsalia, nili sequatur professio: Et contra *Rodrig. Ledesm. & alios*, qui solum ex parte manentis in seculo solvi tenent. Hinc est, quod cum juramentum sequatur naturam contractus, cui adjicitur. *c. 25. de Jur. jur. L. fin. C. de Non numerat pecun. sponsalia, etiam jurata, solvuntur per ingressum in Religionem; arg. c. 2. de Sponsal. Gl. in c. 16. de Sponsal. V. Tutius, Hostiens. Joan. Andr. ibid. Covar. de Spons. p. 1. cap. 5. n. 11. Saneb. de Matr. lib. 1. D. 43. n. 3.* quam sententiam vocat verisimam; & tenendam contra *Navar. & alios*. Nec ille, qui sponsalia juravit, tenetur prius matrimonium contrahere ad juramentum adimplendum, ut videtur decisi in *c. 16. de Sponsal.* Nam sponsus, de quo ibi, nondum plene Religionem ingredi staterat, nec voverat, sed quasi quædam levitate proposuerat: & ne hoc prætextu differret adimplere promissio-

nem juratam, ait Pontifex: *Tutius esse, si matrimonium contrahat, & si postea velit, possit ante consummationem, Religionem ingredi.* Secus esset, si absolute vellet ingredi Religionem: nam tunc non teneretur matrimonium prius contrahere. *Sanch. de Matr. lib. 1. D. 43. n. 5. Gonz. in c. 16. de Spons. n. 2. in fin.* Qui post jurata sponsalia votum fecit Religionis ingrediendæ, hoc adimplere tenetur, cum enim, etiam sponsalibus initis, possit Religionem ingredi, etiam potest eam vovete: sed non tenetur, imò nec potest prius matrimonium contrahere animo non consummandi, & postea Religionem ingrediendi, quia se exponeret manifesto periculo consummandi, & consequenter violandi votum. Deinde, quia sic contrahens notabilem injuriam sponsæ irrogaret eam obligando innuptam remanere, donec ipse à Religione egredieretur, vel profiteretur in ea. *Glof. in c. 16. de Spons. N. Tutius. & ibid. Joann. Andr. & Hofstienf. Sanch. de Matr. lib. 1. D. 43. n. 7. contra aliquos.* Si tamen puellam defloravit, vel non potest aliter injuriam, vel infamiam ipsi illatam refarcire, quam eam ducendo, ad hoc tenetur, quamvis postea non consummato matrimonio ad Religionem transire valeat: quin, & in matrimonio perseverare forte tenebitur, si hoc sit necessarium ad reparandum damnum puellæ illatum; nam hæc est obligatio justitiæ. *Sanch. de Matr. lib. 1. D. 44. ex n. 3. Laym. Perez, Henric. & alij.*

84. Votum Sacros Ordines suscipiendi non dirimit sponsalia ante contracta, cum à nullo jure ipsis hæc vis, sicut professioni Religiosæ, concessa sit, & cum sit in præjudicium sponsæ, Deus non acceptat tale votum, etiam si sit de meliori bono. Et sic Ordinarij in praxi sponfarum oppositiones admittunt, quæ scilicet ordinandis objici solent: potestque sic vovens sponsalia implere, contrahendo matrimonium, nec tenetur Religionem ingredi, quod si ex aliqua causa sponsalia, vel matrimonium solvatur, tenetur sponsus votum adimplere. *Sanch. de Matr. lib. 1. D. 47. n. 3. contra Soto de Just. & jur. lib. 7. q. 1. art. 3. Henric. & alios.* Si verò defecto, etiam invita sponsa, ordinetur sponsus, nec debent, nec possunt amplius matrimonium contrahere. At verò cum sponsus emittens tale votum censetur sponsalibus renuntiasse ex sua parte; sicut, qui vo-

tum Religionis emitit, tunc sponsa potest alteri liberè nubere, cum ex sua parte sint sponsalia soluta. *Sanch. de Matr. lib. 1. D. 47. n. fin.* Votum simplex continentia (excepto voto simplici Societatis post biennium edito ex Constitut. *Greg. XIII. Ascendente*) non habet vim matrimonij dirimendi; si quidem nullibi ab Ecclesia concessam esse constat; impedit tamen matrimonium contrahere. *c. un. de Voto in 6.* quia talis promissio, cum sit licita, & à Deo acceptata obligat promittentem ab omni actu venereo, etiam alias licito abstinere: & consequenter à matrimonio; non tamen irritat matrimonium, quia tantum fit promissio traditionis, non verò traditio corporis; ac proinde matrimonium postea contractum, quamvis illicitum, validum tamen est. *c. 4. e. 6. b. t. D. Thom. in 3. p. Supp. q. 53. art. 1. in corp. ibi: Votum simplex quamvis impediat matrimonium contrahendum, quia peccat contrahens matrimonium post votum simplex continentia, tamen quia verus contractus est, non potest matrimonium per hoc dirimi.* *Barb. in c. 3. b. t. Gonz. in c. fin. b. t. n. 7.* ubi plura concilia, & DD. refert. Si sponsalia jam sint contracta, non dissolvuntur per subsequens votum simplex castitatis ex parte vovens; si quidem Deus non acceptat promissionem in tertij præjudicium, ut in præsentem sequeretur comparti, cui violaretur fides, ut dicitur in *c. 5. h. t.* ac proinde inferitur, quod votum continentia post sponsalia emissum, ea non dirimit, nec in ipsis videtur imbibita conditio; nisi eligam statum continentia. Nam hoc gratis confingitur, at verò ex parte non vovens solvuntur, quia alter vovendo censetur sponsalibus renuntiasse, & aliunde notabilis mutatio est facta: nam per tale votum impeditur à debito conjugali petendo, & alteri imponeret onus semper petendi, quod grave est præcipue respectu feminae. *Sylv. Navar. Man. cap. 22. n. 27. Sanch. de Matr. lib. 1. D. 46. ex num. 5. Laym. lib. 5. tr. 10. p. 1. cap. 2. & alij, contra Soto, Henric. Rodrig. Penc. lib. 6. c. 12. n. 4. & alios.*

85. Qui post votum castitatis virginem, vel viduam vi corrupit, tenetur eam ducere, si aliter damnum nequeat reparare; nam obligatio justitiæ pravaleat obligationi voti, & Religionis. Sed ad hoc debet præcedere Pontificis dispen-

pensatio, vel saltem Episcopi, si periculum sit in mora, & difficilis ad Papam recursus. Si mulier in copulam liberè consentit, & fuit conscia voti, etiam si sub spe matrimonij consensisset, qui votum emisit, votum, non matrimonium adimplere tenetur. Nam scienti, & consentienti non fit injuria. *c. 27. de Reg. jur. in 6. Sanch. de Matrim. lib. 1. D. 45. n. 5. & alij.* Si ignata voti, etiam sub promissione matrimonij consentit, & nullum grave damnum sequatur, vel si grave secutum est, aliter reparari potest, corrumpens, votum adimplere tenetur; non tamen cum ea contrahere, siquidem talis promissio matrimonij, ut facta de re jam antea per votum Deo obligata est invalida, sicut sunt invalida secunda sponsalia facta in priorum præjudicium. *Navar. Rodrig. Dicast. Laym. L. 5. tr. 10. p. 1. cap. 2. n. 5. & alij, contra Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 45. n. 3.* Qui post votum castitatis matrimonium contrahit, tenetur reddere debitum conjugale comparti petenti, ne juri ab ea per matrimonio adquisito præjudicet: non tamen potest debitum petere ob votum castitatis. *c. 3. de Convers. conjugat. D. Thom. in 4. D. 38. q. 1. art. 3. q. 2. ad 4. D. Bonav. & Scot. ibid. Sanch. de Matr. L. 9. D. 33. n. 5. plurimos citans.* Sed ne sit in continuo periculo votum violandi per petitionem debiti, consultius erit, si diu petitionem petat, vel à Papa, vel Episcopo, si difficilis sit recursus ad Papam, vel ab habente hujusmodi facultatem. Si verò post Religionis votum contrahat matrimonium, licet tunc peccet, quando matrimonium consummat, postea verò, reddita impossibili materia voti, licite potest reddere, & petere debitum, donec possit Religionem ingredi; v. g. per mortem conjugis, vel divortium. *Sanch. de Matr. L. 9. D. 33. ex n. 14.* qui citat *Cajetan. Sot. Henric. & alios.* Votum non nubendi, vel suscipiendi Sacros Ordines post sponsalia factum, non impedit matrimonium contrahere. Si tamen ante sponsalia fiat hujusmodi votum, illicitum redderet matrimonium: quod si defecto contraheretur, non solum post matrimonium consummatum possent, qui talia vota emisissent reddere, & petere, ut contra *Cajet. Navar. & alios* tenent *D. Antonin. p. 2. tit. 1. cap. 2. §. 1. & alij,* sed etiam possent matrimonium licite consummare: quia objectum principale horum votorum est non contrahere matrimonium, vel Sacrum Ordini-

nem suscipere, qui matrimonium excludit, quod quidem jam per ipsum factum contrahendi est factum impossibile, ac proinde, & ipsa obligatio continentia, ut accessoria. *L. 129. ff. de Reg. jur. c. 42. eod. in 6. Sanch. de Matr. L. 9. D. 33. n. 22. Et D. 34. n. 3. In nostra Hispania crimen commissum à Clerico in sacris constituto, vel Religioso professo (idem est de Religioso Societatis post vota bienij) matrimonium contrahendo, sive palam, sive clam, reservatur S. Inquisitionis Tribunali, ut constat ex *Edicto Generali Inquis. Num. 8. O que si alguno, siendo Clerigo de Orden Sacro, ó Frayle professo, aya cañado.* Tales enim suspecti sunt de hæresi, & quidem in Italia de vehementi, in Hispania de levi, & sic adjurant. Et præterea regulariter mittuntur ad trirèmes per quinquennium, vel etiam pro ratione delicti poena augeri solet. *Casar. Carena de Offic. Inquisit. p. 2. tit. 17. §. 3. Diana in Sum. N. Inquisitores, n. 167.**

TIT. VII.

De eo, qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium.

86. **A**gitur hic de impedimento criminis, quod dirimit matrimonium contrahendum inter duos fideles; vel saltem si unus sit fidelis: secus si contrahendum sit inter duos infideles: nam cum sit impedimentum Ecclesiastico jure indictum, non potest infideles ligare. *c. 8. de Divort.* sed unus saltem debet esse fidelis. Et tunc indirectè comprehendit infidelem; *arg. c. 1. de Convers. Infidel. Sanch. de Matr. lib. 7. D. 79. n. 42.* Nam irritum matrimonio ex parte fidelis, nequit ex parte infidelis consistere. Inductum ergo est hoc impedimentum, ut ablata adulteris omni spe contrahendi matrimonium promissum, vel firmandi matrimonium attentatum incolamitati, & fidei matrimoniorum confunderetur: siquidem, nec solum vinculo matrimonij per mortem alterutrius adulteri conjugis, possent adulteri contrahere: & sic tollitur occasio captandæ mortis conjugis. In hoc quidem Titulo plures casus, quam in Rubrica continentur, comprehenduntur, adeo ut latius pateat *Nigrum*, quam *Rubrum*; 1. ergo contrahitur hoc impedimentum, si Cajus